24-мӗш ҫул тухать. Хакӗ 15 пус.

Пӗтӗм тӗнчери пролетарисем, пӗрлешӗр!

1941
СЕНТЯБРЬ
24
ЮНКУН
225 (5940) №

Чӑваш Коммуни

ВКП(б) ОБКОМӖПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧӖН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧӖН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧӖН
ХАҪАЧӖ.

Партипе Совет организацийӗсен питех те пысӑк задачи

Октябрӗн 1-мӗшӗнче ССР Союзӗн гражданӗсене пурне те обязательнӑй йӗркепе ҫар ӗҫне вӗрентесси пуҫланать. Квалификациллӗ боецсен ҫӗнӗ полкӗсемпе дивизийӗсене хатӗрлесе парса Хӗрлӗ Ҫар речӗсене татах та вӑйлӑнрах ӳстерес ӗҫре пурне те обязательнӑй йӗркепе ҫар ӗҫне вӗрентни питех те пысӑк утӑмсем тума май парӗ.

Ленин 1917 ҫултах: «Хӗҫпӑшал тытма мӗнпур халӑхӑн вӗренмелле...» тесе ҫырнӑ. 1918 ҫулти апрелӗн 22-мӗшӗнче ВЦИК пурне те обязательнӑй йӗркепе ҫар ӗҫне вӗрентме тытӑнасси ҫинчен решени йышӑннӑ. Ҫав ҫул вӗҫленнӗ тӗле ун чухне вуншар пин боеца вӗрентсе хатӗрлесе, ҫар чаҫӗсене кӗртсе фронта ӑсатнӑ. Вӗсем тӑван ҫӗршыв тӑшманӗсене хирӗҫ паттӑррӑн тӑрса ҫапӑҫса, Октябрьти Аслӑ революцин ҫӗнтерӗвӗсене хӗҫпӑшаллӑ алӑпа хӳтлесе хӑварчӗҫ.

Халӗ, тӑван ҫӗршыв умне пысӑк хӑрушлӑх тухса тӑнӑ вӑхӑтра, фашистла тискер-кайӑксем хӑйсен ҫулӗ ҫинче вилӗм те ишӗлтерӳ сарса килнӗ вӑхӑтра, большевиксен партийӗпе Совет правительстви, хамӑрӑн тӑван ҫӗршыва ылханлӑ тӑшманран хӳтлесе хӑварас тесе, тӑшмана пуҫӗпех ҫапса ҫӗмӗрсе ҫӗнтерес тесе, хӗҫпӑшал тытма пултаракан мӗнпур совет ҫыннисене ҫав хӗҫпӑшала вӗренсе алла илме ҫӗнӗрен чӗнеҫҫӗ.

Нимӗҫсен фашистла ордисене хирӗҫ пыракан пирӗн кӗрешӳ кунран-кун татах та ытларах хаярланса пырать. Тӑшман ҫӗршывӑн пурнӑҫ центрӗсем патнелле туртӑнать. Хӑй питех те пысӑк ҫухатусем тӳснине пӑхмасӑрах, тӑшман ҫапӑҫӑва ҫӗнӗрен ҫӗнӗ вӑйсем хӑваласа кӗртет. Хӑйсен уйрӑм ҫитӗнӗвӗсемшӗн фашистсем вуншар пин те ҫӗршер пин салтак виллисене парса тӳлеҫҫӗ. Киев патӗнчи пӗр Голосеев вӑрманӗнче кӑна нимӗҫсем виллисемпе аманнисене пӗрле шутласан 30 пин ҫын ытла ҫухатнӑ. Хӗрлӗ Ҫар тӑван ҫӗршывӑн ирӗклӗхӗпе никама пӑхӑнманлӑхне хӑйӗн кӑкӑрӗпе тӑрса хӳтлет. Анчах та пуҫ тӳпинчен пуҫласа ура тупанне ҫити хӗҫпӑшалланнӑ противника хирӗҫ ҫапӑҫнӑ ҫӗрте пирӗн войскӑсем те чылай ҫухатусем тӳсеҫҫӗ. Тӑшмана хирӗҫ тӑрас вӑй-хӑвата ӳстерес тата ӑна пуҫӗпех ҫапса аркатас тесен, Хӗрлӗ Ҫар речӗсене ҫӗнӗ резервсем — кучухнехи ҫапӑҫусен йывӑр обстановкинче ҫапӑҫма хатӗрленнӗ резервсем парса вӗҫӗмрен хутшӑнтарса пымалла.

Пурне те обязательнӑй йӗркепе ҫар ӗҫне вӗрентме тытӑнас вӑхӑт ҫитесси пӗр эрне кӑна юлчӗ. Вӑхӑт сахал, тумалли ӗҫсем питех те нумай-ха. Оборонӑн Государственный Комитечӗ пурне те обязательнӑй йӗркепе ҫар ӗҫне вӗрентесси ҫинчен йышӑннӑ постановленине вӑрҫӑ вӑхӑтӗнчи хӑвӑртлӑхпа тӗрӗс те туллин пурнӑҫа кӗртес ӗҫӗн пӗтӗм ответлӑхӗ партипе советсен, профсоюзсемпе комсомолӑн вырӑнти мӗнпур организацийӗсем ҫине ӳкет.

Парти организацийӗсен пӗррӗмӗш обязанноҫӗ всевобуч мӗнле вырӑн йышӑнса тӑнине ӗҫҫыннисем хушшинче анлӑн ӑнлантарса парасси пулса тӑрать. Ҫар ӗҫне ӑнаҫлӑн вӗренсе алла илесси совет патриочӗн, тӑван ҫӗршыв ывӑлӗн тивӗҫлӗхӗ пулса тӑнине Совет Союзӗнчи кашни гражданинӑн, кашни рабочийӗн, служащийӗн, колхозникӑн пӗлмелле. Агитаци ӗҫне партири тата партире тӑман актива, пропагандистсемпе агитаторсене, вырӑнти советсен депутачӗсене, интеллигенцине, колхозлӑ ялӑн малта пыракан ҫыннисене, мӗнпур вырӑнти пичете явӑҫтармалла.

Пурне те ҫар ӗҫне вӗрентессине малтанхи утӑмсенчен пуҫласах чӑн-чӑн йӗркелӗхпе тытӑнни уйрӑмах паха. Миҫе ҫын вӗрентмелле пулассине халех тӗрӗс те тӗплӗн палӑртса хумалла. Оборонӑн Государственный Комитечӗ йышӑннӑ постановлени ҫар енӗпе вӗрентсе хатӗрлес ӗҫе чи малтанхи черетпе 1923 тата 1924 ҫулсенче ҫуралнӑ допризывниксене тата вӗрентсе хатӗрлемен 45 ҫула ҫитиччӗнхи запасри военнообязаннӑйсене явӑҫтарма кирли ҫинчен кӑтартса парать. Ҫакна тума кашни районра, кашни хулара, кашни ялта, кашни предприятире вӗрентме тивӗҫлӗ ҫынсене тӗрӗс шута илсе тухмалла. Вӗрентме тивӗҫлисене шута илес, вӗсене отрядсем тӑрӑх вырнаҫтарса тухас, отрядсене валли командирсемпе политработниксем уйӑрса ҫирӗплетес ӗҫшӗн военкоматсем кӑна мар, вырӑнти партипе совет организацийӗсен те ҫине тӑрса тӑрӑшмалла.

Занятисем пуҫланиччӗнхи нумай мар кунсем хушшинче сборнӑй пунктсем валли ҫуртйӗрсем тупмалла, вӗренме кирлӗ хӗҫпӑшала тивӗҫлӗ таран уйӑрса памалла, нагляднӑй пособисемпе литература суйласа илмелле. Вӗрентӳ ӗҫне конкретлӑ та практикӑллӑ туса пымалла. Пулас воинӑн винтовка, граната, пулемет, миномет ҫинчен таҫтан илтнипе мар, класри доска ҫине ӳкерсе панӑ тӑрӑх та мар пӗлмелле, унӑн ҫав хӗҫпӑшала лайӑх тыткалама вӗренмелле. Практикӑллӑ занятисемсӗр вӗренӳ ӗҫӗ усӑсӑр, пӗтӗмӗшлӗ калаҫу кӑна пулса тӑнӑ пулӗччӗ.

Пирӗн промышленноҫӑн мӗнпур ӗҫӗ фронт интересӗсене пӑхӑнса тӑрать. Пӗтӗм халӑх хуҫалӑхӗ хӑйӗн ӗҫне вӑрҫӑ вӑхӑтне тивӗҫлӗ йӗркепе урӑхлатса ҫӗнетет. Ҫар енӗпе вӗрентсе хатӗрлес ӗҫе предприятисемпе учрежденисен, колхозсен ӗҫ йӗркине пӑсмалла мар туса, производствӑна сиен кӳмелле мар туса организацилени кирлӗ, ҫакӑ вӑл хальхи вӑхӑтра питех те паха. Кунта вӗренӳ йӗркине юлашки вак-тӗвексем патне ҫитиччен тӗплӗн шухӑшласа майлаштарни кирлӗ. Ҫынсем инҫе ҫула ҫӳрес вӑхӑтпа вӑл ахаль сая ан яччӑр тесен вӗренӳ пункчӗсем валли (уйрӑмах ялти районсенче) мӗнле те пулин майлӑрах вырӑнсем суйласа илмелле, занятисен расписанийӗсене, производство мӗнлине, сменӑн ӗҫӗ мӗнлине т. ыт. те шута илсе, тӗрӗс тумалла.

Ҫар енӗпе вӗрентсе хатӗрлес ӗҫӗн пахалӑхӗ пуринчен ытларах командирсен — инструкторсен кадрӗсенчен килет. Кунта ҫар ӗҫне лайӑх пӗлекен тата хӑйӗн пӗлӗвӗсене ыттисене пама пултаракан ҫынсене суйласа илмелле, ҫав вӑхӑтрах инструкторсен хӑйсен квалификацийӗсене ӳстерсе пырасшӗн те ҫине тӑрса тӑрӑшмалла. Ҫар ӗҫӗн тӗп элеменчӗсем ҫинчен вӗрентнипе пӗрлех, командирсем хӑйсем вӗрентекен ҫынсене действующи Хӗрлӗ Ҫарӑн боевой опычӗсемпе паллаштарса пырсан, вӗренӳ пахалӑхӗ чӑннипех те пысӑк та ҫирӗп пулма пултарать.

Ҫар вӑй-хӑвачӗн никӗсӗ хурҫӑ пек ҫирӗп дисциплина пулса тӑни такамшӑн та паллӑ. Вӗренекенсен ҫирӗп ҫар дисциплинине пӗррӗмӗш занятирен пуҫласах хӑнӑхмалла. Занятисене сиктерсе е кая юлса ҫӳренисем пӗре те пулмалла мар. Вӗренӳ пунктне пырассинчен пӑрӑннине дезертирство тесе хак панисӗр пуҫне, урӑх нимӗнле хак пани те пулма пултараймасть.

Ҫар пӗлӳлӗхӗсене вӗренсе алла илес ӗҫре коммунистсемпе комсомолецсем пуриншӗн те пример пулса тӑмалла. Отечественнӑй вӑрҫӑн хаяр кунӗсенче вӗсем пурте — малта пыракан боецсем. Коммунистсем кирек ӑҫта пулсассӑн та — фронтра-и е тылра-и — вӑл хӑйне тӑшмана хирӗҫ ҫапӑҫма кайма хатӗр тӑракан воин тесе шутламалла. Кашни коммунистӑн, кашни комсомолецӑн таса тивӗҫлӗхӗ — хӗҫпӑшала тӗплӗн вӗренсе алла илесси, дисциплина тӗлӗшӗнчен хурҫӑ пек ҫирӗп пулса, ыттисене хӑй пек пулма вӗрентесси.

«Совет Союзӗнчи халӑхсен хӑйсен прависене, хӑйсен ҫӗрне тӑшманран хӳтлеме ҫӗкленес пулать»,—тесе чӗннӗ Сталин юлташ июлӗн 3-мӗшӗнче каланӑ сӑмахра. Хамӑрӑн мӗнпур вӑйсене мобилизацилесе, хамӑрӑн организованноҫа, хамӑрӑн ҫирӗплӗхе татах та ытларах хӑпартса ӗҫлесе, эпир тӑшмана хаяр кӗрешӳре ҫӗнтерӗпӗр. Совет ҫыннисен ҫирӗп вӑй-хӑватне нимӗн те хавшатма пултараймасть — тӑшман вӑхӑтлӑха тунӑ ҫитӗнӳсем те, нимӗнле ҫухатусемпе йывӑрлӑхсем те хуҫма пултараймаҫҫӗ пирӗн вӑй-хӑвата!

Эпир хамӑрӑн алӑра ҫавтери пуян ресурссем тытса тӑратпӑр. Хӗрлӗ Ҫарӑн тылӗ, экономикӑпа мораль енчен иксӗлми ҫирӗп пулса тӑракан совет ҫӗршывӗ хӑйӗн фронтне ҫынсем тата техника парса татти-сыпписӗр пулӑшса тӑрать. Хӗҫпӑшаллӑ совет халӑхӗ хӑйӗн тӑван ҫӗршывне алла хӗҫпӑшал тытса хӳтлет, Германи фашизмне хирӗҫ татӑклӑ ҫӗнтерӳ тӑвиччен геройла ҫапӑҫма хатӗр тӑрать!

(«Правда» хаҫатӑн сентябрӗн 23-мӗшӗнчи умстатьинчен).

Тӗштырӑ, укҫа-тенкӗ параҫҫӗ

ҪӖМӖРЛЕ. («Чӑваш Коммуни» корр.). Районри колхозсемпе колхозниксем стахановла ӗҫпе, ялхуҫалӑх продукчӗсем тата ытти япаласем парса тӑван Хӗрлӗ Ҫара куллен пулӑшаҫҫӗ. Вӗсем оборона фондне темиҫе ҫӗршер тонна тӗштырӑ, аш-какай, ҫӑмарта, сӗт-ҫу, темиҫе вуншар пин тенкӗ укҫа тата заем облигацийӗсем панӑ.

Оборона фондне кашни кунах тӗрлӗрен продуктсем параҫҫӗ. Молкачкинӑри «Молодая сила» колхоз ҫак кунсенче оборона фондне 500 центнер тырӑ, 3 сысна, 2000 тенкӗне яхӑн укҫа пама йышӑннӑ. Колхозниксем Василий Карпов, Жуков, Козлов, Отнюков тата чылай колхозниксем 20—50 килограмм тырӑ т. ыт. продуктсем панӑ.

Пояндайкинӑри «Новая жизнь» колхоз та оборона фондне 50 центнер тырӑ, 20 килограмм ҫӑм, 500 тенкӗ укҫа пачӗ. Колхозник Кудров юлташ икӗ ӗҫкунӗ тата 70 тенкӗлӗх заем облигацийӗ пачӗ. Унӑн примерӗ тӑрӑх ытти колхозниксем те оборона фондне заем облигацийӗсем, ӗҫкунӗсем хывреҫ.

Совет Информаци Бюровӗнчен

Сентябрӗн 22-мӗшӗнчи каҫхи пӗлтерӳ

Сентябрӗн 22-мӗшӗнче пирӗн войскӑсем пӗтӗм фронтра противника хирӗҫ ҫапӑҫнӑ.

Сентябрӗн 20-мӗшӗнче нимӗҫсен 100 самолетне пӗтерсе тӑкнӑ, вӗсенчен 28 самолетне сывлӑшри ҫапӑҫусенче персе ӳкернӗ тата 72 самолетне аэродромсенче пӗтерсе тӑкнӑ. Пирӗн 21 самолет пӗтнӗ.

* * *

Фронтӑн хӗвеланӑҫ енчи участоксенчен пӗринче 5 кун хушши пынӑ вӑйлӑ ҫапӑҫура пирӗн чаҫсем нимӗҫсен 123-мӗш пехотнӑй дивизин икӗ батальонне ҫити, нимӗҫсен 251-мӗш пехотнӑй дивизин 451-мӗш пехотнӑй полкри икӗ батальона тата нимӗҫсен 102-мӗш пехотнӑй дивизин икӗ батальонне ҫити пӗтерсе тӑкнӑ. Пирӗн чаҫсем 7 оруди, 13 миномет, 8 станковӑй пулемет, 24 ҫӑмӑл пулемет тата автомат, нумай винтовкӑсем, 1800 ытла снарядсем тата темиҫе вуншар велосипедсем тытса илнӗ.

Фронтӑн хӗвеланӑҫ енчи участоксенчен пӗринче пирӗн чаҫсем нимӗҫ салтакӗсемпе офицерӗсене 400 ҫын, 8 танк, 4 бронемашина, 25 автомашина, 9 мотоцикл тата 5 пулемет пӗтерсе тӑкнӑ. Сывлӑшри ҫапӑҫусенче противникӑнне 2 самолет персе антарнӑ.

* * *

Сафронов полковникӑн чаҫӗнчи батальон кӑнтӑр фронтӗнче икӗ кун хушши пынӑ ҫапӑҫура Румынин тӑваттӑмӗш горно-стрелковӑй бригадине пысӑк ҫухату кӳнӗ. Румын салтакӗсемпе офицерӗсене 600 ҫын вӗлернӗ. Трофейӑсем хушшинче—42 пулемет, 275 автомат тата нумай боеприпассем пур.

* * *

Ж. хулинчен ҫурҫӗр еннерехре Днепропетровск партизанӗсен райҫӗрӗҫ пайӗн заведующийӗ З. юлташ командир пулса ертсе пыракан отрячӗ сентябрӗн 14-мӗшӗнче нимӗҫсен аэродромӗ ҫине пырса тапӑннӑ, ҫав аэродром ҫине горючи тиенӗ транспортлӑ самолетсем пырса тӑнӑ пулнӑ. Пырса тапӑннӑ вӑхӑтра аэродром ҫинче бензин баллонӗсем илсе пынӑ «Юнкерс—52» йышши икӗ самолет пулнӑ. Партизансем икӗ самолетне те, горючи складне тата 12 автоцистернӑна пӗтерсе тӑкнӑ.

Колхоз председателӗ Ф. юлташ командир пулса ертсе пыракан партизансен отрячӗ И. хулинчен темиҫе километрта сентябрӗн 16-мӗшӗнче нимӗҫсен виҫӗ бронемашини ҫине гранатӑсем тата горючи тултарнӑ бутылкӑсем ывӑтнӑ. Пӗр-пӗрин ҫине хире-хирӗҫ персе тӑнӑ вӑхӑтра машинӑсен экипажне вӗлерсе пӗтернӗ.

Кривой Рог горнякӗсенчен организациленнӗ партизансен пысӑк отрячӗ, бурильщик-орденоносец К. юлташ командир пулса ертсе пынипе, нимӗҫ захватчикӗсене хирӗҫ хаюллӑн ҫапӑҫать. Партизан-горняксем икӗ эрне хушшинче нимӗҫ салтакӗсемпе офицерӗсене 80 ҫынна ҫити вӗлерсе тӑкнӑ, нимӗҫсен виҫӗ танкне, 29 автомашинине, аэродромра ларакан пӗр самолетне, боеприпассем усракан склада взрыв туса аркатнӑ тата тӗрлӗрен ҫар пурлӑхӗ тиенӗ 100 повозкӑна яхӑн тытса илнӗ.

* * *

Ҫапӑҫура вилнӗ нимӗҫ салтакӗсемпе офицерӗсем ҫумӗнче тупнӑ дневниксенчен хӑшпӗр сыпӑксене илсе кӑтартатпӑр. Фашистла каяшсем советӑн мирлӗ халӑхне асаплантарни ҫинчен профессионаллӑ ҫынвӗлеренсен лӑпкӑллӑхӗпе ҫыраҫҫӗ. Нимӗҫ салтакӗ Эмиль Гольц, национал-социалистла партин членӗ, ҫапла ҫырать:

«Июнӗн 21-мӗш. Эпир Модлинӑра.

«Июнӗн 21-мӗш. Эпир Модлинӑра. Ҫак сулланса ҫӳрекен ӗмӗлкесене курсан, курока туртса тӗрлӗ ҫынсен ҫак ушкӑнне персе пӑрахас килет. Анчах, тӑхтӑр-ха, эпир сирӗн пата та ҫитӗпӗр!

Июнӗн 25-мӗш. Вальтерпа пӗрле Слоним витӗр тухнӑ чухне лавкасемпе хваттерсене тасатнӑ ҫӗре хутшӑнтӑм, хама кирлӗ хӑшпӗр япаласене эпӗ машина ҫине илсе хутӑм.

Июнӗн 28-мӗш. Тул ҫутӑлас умӗн эпир Барановичи витӗр тухса кайрӑмӑр. Хулана ҫӗмӗрсе тӑкнӑ. Анчах пурне те тӑвайман-ха. Миртан пуҫласа Столбцы патне ҫитиччен эпир халӑхпа пулеметсен чӗлхипе калаҫрӑмӑр. Кӑшкӑрашу, йӑнӑшни, юн, куҫҫуль тата нумай ӗҫсем. Эпир нимӗнле хӗнхур та курмарӑмӑр. Кашни местечкӑра, кашни ялта ҫынсене курсан, манӑн алӑсем кӗҫӗтме тытӑнаҫҫӗ. Халӑх ушкӑнӗ ҫине пистолетран перес килет. Шансах тӑратӑп, кунта часах «СС» отрячӗсем килӗҫ, вӗсем эпир тума ӗлкӗрейменнине туса ҫитерӗҫ.

Июлӗн 5-мӗш. Вунӑ сехетре эпир Клецк местечкинче пултӑмӑр. Ҫийӗнчех пурлӑх шырама кайрӑмӑр. Пуртӑсемпе, ломсемпе алӑксене ҫӗмӗре-ҫӗмӗре пӑрахрӑмӑр. Шалтан питӗрӗнсе ларакансене пурне те пере-пере пӑрахрӑмӑр. Хӑшӗ винтовкӑпа, хӑшӗ пистолетпа, хӑшӗ-пӗрисем вара штыкпа тата прикладпа ӗҫлерӗҫ. Эпӗ пистолетпа усӑ курма юрататӑп».

Тепӗр фашисчӗ-ҫынҫиенӗ обер-ефрейтор Иоганнес Гердер хӑйӗн дневникӗнче ҫапла ҫырать:

«Августӑн 23-мӗш. Эпир ручной гранатӑсене пурӑнмалли ҫуртсене пӑрахатпӑр. Ҫуртсем питӗ хӑвӑрт ҫунаҫҫӗ. Ҫулӑм ытти пӳртсем ҫине куҫать. Пӑхма питех те илемлӗ! Ҫынсем йӗреҫҫӗ, эпир вара куҫҫулӗнчен кулатпӑр. Ҫапла майпа эпир пӗр вунӑ яла ҫунтарса ятӑмӑр ӗнтӗ.

Августӑн 29-мӗш. Пӗр ялта эпир малтан тӗл пулнӑ 12 ҫынна ярса тытрӑмӑр та масар ҫине илсе кайрӑмӑр. Вӗсене хӑйсем валли анлӑ та тарӑн шӑтӑк чавтартӑмӑр. Славянсене нимӗнле касару та пулман тата пулас та ҫук. Ылханлӑ гуманность пирӗншӗн ют».

Ҫак вӗҫне ҫитиех ирсӗр тата ҫынҫиенле ҫырусем гитлерла салтаксен тискер-кайӑкла сӑн-сӑпатне тӑрӑ шыв ҫине кӑлараҫҫӗ.

* * *

Германире 17 ҫултан пуҫласа 60 ҫула ҫитнӗ арҫынсене пурне те мобилизацилени ҫӗршывра ӗҫ вӑйӗ питех те ҫителӗксӗр пуласси патне илсе пынӑ. Чернорабочи вырӑнӗнче нимӗҫсем итальянецсемпе усӑ кураҫҫӗ. Юлашки уйӑхра Германине унти предприятисенче ӗҫлеме мобилизациленӗ Италири рабочисем нумай пырса ҫитнӗ. Итальянецсене нумайӗшне Германири бомбардировкӑсенчен уйӑрмӑнах пысӑк сиен курнӑ Кельн тата ытти хуласене сывлӑшран тапӑннипе пулнӑ сиенсене пӗтерме янӑ. Швейцарине тарса пынӑ виҫӗ итальянец каласа панӑ тӑрӑх, рабочисем нумайӗшӗ йывӑр ӗҫ тума килӗшмен. Хирӗҫ тӑма хӑтланнӑ итальянецсене нимӗҫсем сӑнчӑрласа лартнӑ та концентрациллӗ лагере янӑ. Халӗ Германири ҫар предприятийӗсенче сӑнчӑрласа лартнӑ итальянец-рабочисене ушкӑнӗ-ушкӑнӗпех тӗл пулма пулать.

В. М. Молотов юлташ Норвеги ӗҫӗсен повереннӑйне Люнде господина йышӑнни

Сентябрӗн 22-мӗшӗнче Ютҫӗршыв Ӗҫӗсен Халӑх Комиссарӗ **В. М. Молотов** юлташ Норвеги ӗҫӗсен повереннӑйне Люнде господина йышӑннӑ.

Ютҫӗршыв Ӗҫӗсен Халӑх Комиссариатӗнче

Кӑҫалхи сентябрӗн 19-мӗшӗнче Болгари ютҫӗршыв ӗҫӗсен министерствин генеральнӑй секретарӗ г. Шишманов Совет Союзӗн Болгарири миссийӗн советникне Александров юлташа ҫакӑн пирки протест пани ҫинчен пӗлтернӗ: августӑн 11-мӗш тата 28-мӗш числисенче Совет Союзӗн подводнӑй лодки ҫинчен, резина лодкӑсемпе усӑ курса, Хура тинӗс ҫыранне хӗҫпӑшаллӑ темиҫе ҫын анса юлнӑ имӗш, сентябрӗн 14-мӗш ыран тенӗ чух ҫӗрле вара Добрич хули ҫывӑхӗнче совет самолечӗсем ҫинчен хӑйсемпе пӗрле пулеметсем, взрыв тӑвакан япаласем т. ыт. те илнӗ темиҫе парашютиста антарса хӑварнӑ пулать. Сентябрӗн 19-мӗшӗнче панӑ хӑйӗн представленийӗнче Болгари ютҫӗршыв ӗҫӗсен министерстви, кӑҫалхи июлӗн 14-мӗш ыран тенӗ чух ҫӗрле Добрич хули патӗнчех совет парашютисчӗсем анни ҫинчен калакан ыйтӑва тепӗр хут асӑнса, Совет миссине парашютистсен хушамачӗсем ҫинчен пӗлтернӗ, анчах та кунта вара, Болгари ютҫӗршыв ӗҫӗсен министерстви хӑй июлӗн 14-мӗшӗнче кӑтартса панӑ пек, виҫӗ парашютистӑн хушаматне мар, ултӑ парашютистӑн хушаматне асӑннӑ.

Совет Союзӗн Болгарири посланникӗ Лаврищев юлташ, Болгари правительствин ҫӳлте кӑтартнӑ представленийӗ ҫине ответлесе, Совет Правительстви хушнипе ҫакӑн пек заявлени тунӑ:

Болгари правительстви кӑҫалхи сентябрӗн 19-мӗшӗнче панӑ протеста Совет Правительстви татӑклӑнах сирсе ярса, ҫакӑн ҫинчен пӗлтерет: Болгари правительствин представленийӗнче кӑтартса панӑ «фактсем», полици туса хатӗрленӗскерсем, пӗтӗмпех пуҫран шухӑшласа кӑларнӑ фактсем пулса тӑни тата вӗсене элеклес шутпа туса майлаштарни витӗрех курӑнса тӑрать, ҫавӑнпа вӗсене хирӗҫ опроверждени пани те кирлӗ мар.

Лаврищев юлташ Болгарин ютҫӗршыв ӗҫӗсен министерствине ҫак обстоятельство ҫине те ҫаврӑнса пӑхма ыйтнӑ: кӑҫалхи июлӗн 14-мӗшӗнче ютҫӗршыв ӗҫӗсен министерстви виҫӗ совет парашютисчӗ ҫинчен калаҫнӑ, хальхи вӑхӑтра ӗнтӗ, урӑхла каласан, икӗ уйӑх ытла вӑхӑт иртнӗ хыҫҫӑн, ютҫӗршыв ӗҫӗсен министерстви ултӑ парашютистӑн хушаматне асӑннӑ. Ютҫӗршыв ӗҫӗсен министерствин заявленийӗсенчи ҫакӑ хирӗҫӳ вӑл совет парашютисчӗсене антарни ҫинчен калакан истори малтан пуҫласа вӗҫне ҫитиччен провокациллӗ шутпа шухӑшласа кӑларнӑ истори пулса тӑнине татах та тепӗр хут ҫирӗплетсе парать.

Совет Информаци Бюровӗнчен

Сентябрӗн 23-мӗшӗнчи ирхи пӗлтерӳ

Сентябрӗн 23-мӗш ыран тенӗ чух ҫӗрле пирӗн войскӑсем противника хирӗҫ пӗтӗм фронтра ҫапӑҫнӑ.

* * *

Фронтӑн Хӗвеланӑҫ енче пирӗн чаҫсенчен пӗрине хирӗҫ тунӑ ҫапӑҫусенче нимӗҫ салтакӗсемпе офицерӗсене 300 ҫын ытла вӗлернӗ тата 1000 ҫынна яхӑн амантнӑ. Пирӗннисем нимӗҫсенне 6 танк, 8 оруди, 24 станковӑй пулемет, 2 миномет тата ытти тӗрлӗ хӗҫпӑшал тытса илнӗ. Пирӗн пехотӑпа ҫыхӑнса пырса авиаци противникӑн салтакӗсене икӗ ротӑна яхӑн тата боеприпассем тиенӗ 25 автомашинӑна пӗтерсе тӑкнӑ.

Фронтӑн Хӗвеланӑҫ енчи тепӗр участокра пирӗн пӗр часть сентябрӗн 20-мӗш тата 21-мӗш числисенче нимӗҫ салтакӗсемпе офицерӗсене 250 ҫын ытла, 2 танк, 8 автомашина, 2 самолет тата боеприпассен складне пӗтерсе тӑкнӑ. Пирӗннисем противникӑнне 9 танк, 5 бронемашина, 8 оруди, 21 станковӑй пулемет, 12 автомат, 6 йывӑр пулемет, 6 миномет, минӑсем тултарнӑ 25 ещӗк тата темиҫе пин патрон тытса илнӗ.

* * *

Хура тинӗс флотӗнчи самолетсен отрячӗ сентябрӗн 20-мӗшпе 21-мӗшӗнче тӑшманӑнне 9 самолет персе антарнӑ, 10 оруди тата 34 автомашина пӗтерсе тӑкнӑ.

* * *

Фронтӑн Хӗвеланӑҫ енче ҫапӑҫакан пирӗн самолетсен групни тӑшманӑн пӗр ҫӗре пухӑнса тӑнӑ войскисене атакӑланӑ. Ҫав атакӑра тӑшманӑн пехота тиенӗ 30 автомашинине ытла тата горючи тултарнӑ 30 цистернӑна пӗтерсе тӑкнӑ. Пирӗн самолетсен тепӗр групни бомбӑсем пӑрахса тата пулеметсенчен персе нимӗҫ пехотин пӗр батальонне яхӑн, мотострелковӑй ротӑна, боеприпассем тиенӗ 65 автомашинӑна тата чугунҫул составне пӗтерсе тӑкнӑ.

* * *

Брянскран хӗвеланӑҫ еннерехри нимӗҫсенчен каялла туртса илнӗ чылай пунктсенче фашистсем тискеррӗн асаплантарса вӗлернӗ колхозниксен тата красноармеецсен виллисене тупнӑ.

Лавутино ялӗнчен инҫех мар вырӑнта красноармеецсем лесник ҫуртӗнче нимӗҫ салтакӗсем чиксе вӗлернӗ хресченсен ултӑ виллине тупнӑ. Хресченсенне улттӑшӗнне те фашистсем куҫӗсене чавса кӑларнӑ. Асаплантарса вӗлернӗ хресченсенчен хӑшпӗрин пуҫӗсене фашистсем вут ҫинче ӗнтнӗ. Лавутинӑран каялла чакса кайиччен малтанхи кун нимӗҫсем аманнӑ красноармееца икӗ танк ҫумне ҫыхнӑ та, ӑна икӗ пая туртса ҫурнӑ. «Красный Октябрь» колхозран инҫех мар вӑрман хӗрринче фашистсем асаплантарса вӗлернӗ Хӗрлӗ Ҫар боецӗсемпе командирӗсен ҫунса кайнӑ 11 виллине тупнӑ. Пӗр красноармеецӑн аллисем ҫинче тата ҫурӑмӗ ҫинче хӗртнӗ тимӗрпе асаплантарнӑ йӗрсем юлнӑ.

Барковичи ялӗ патӗнчи ҫул ҫинче нимӗҫ салтакӗсем аманнӑ 4 красноармееца ҫакса вӗлернӗ. Игнатов колхозник—ҫак тискер ӗҫе ӑнсӑртран курнӑскер—тӳсеймесӗр палачсем ҫине ывтӑннӑ. Нимӗҫсем Игнатова ярса тытнӑ та, ӑна тискер-кайӑкла асаплантарма пуҫланӑ. Фашистсем колхозникӑнне сылтӑм куҫне чиксе шӑтарнӑ, сӑмси шӑтӑкӗнчен вӗри шыв янӑ, ҫӳҫне тӑпӑлтарнӑ, атӑсемпе таптанӑ. Игнатов тӑнне ҫухатсан, нимӗҫсем вӑл ӗнтӗ вилнӗ пуль тесе шутласа, ӑна виселица айнех вырттарса хӑварнӑ. Ҫӗрле Игнатова тӑн кӗнӗ, вӑл аран-аран вӑрманалла шуса кӗнӗ, ирхине ӑна пирӗн разведчиксем тупнӑ.

* * *

Нимӗҫ салтакӗсем хӑйсен ҫемйисем патне тата палланӑ ҫыннисем патне яракан ҫырӑвӗсене оккупациленӗ хуласемпе ялсенче тытса илнӗ «тупӑшсем» ҫинчен калакан намӑссӑр пӗлтерӳсемпе тултараҫҫӗ. Ефрейтор Иосиф Ремер хӑйӗн Вальредери (Вестфалия) арӑмӗ Гефига патне янӑ ҫырура ҫапла ҫырать: «Хамӑр хальхи вӑхӑтра тӑракан хулара эпӗ темиҫе япала: пусма-тавар тӗрки пӗр 15 метра яхӑн, ҫӗнӗ манто, пӗр мӑшӑр ботинка тата хӑмӑр ҫурма-ботинкӑсем тупрӑм. Вӗсем Герберта юрӑхлӑ пулӗҫ тесе шухӑшлатӑп эпӗ». Трост салтак Дортмунт патӗнчи Люнен хулине (Хорст Вессель урамӗ, 18) хӑйӗн арӑмне Елизаветӑна ҫапла пӗлтерет: «Хаклӑ арӑм! Манӑн ӗнтӗ 4 платье валли материал пур. Эпӗ татах та тупма тӑрӑшӑп. Кунта мӗн те пулин тупма йывӑр, анчах та эпӗ халӗ Францире чухнехинчен чеерех пулса ҫитрӗм. Эсӗ эп янӑ ҫӗрре илтӗн пулсассӑн, ҫавӑн ҫинчен мана ҫырса пӗлтер». Старший ефрейтор Нислони Кенингсберг хулине хӑйӗн арӑмӗ патне ҫапла ҫырать: «...Кунта эпӗ йӗтӗнрен тӗртсе тунӑ пир кӑштах тупрӑм, ӑна тен киле ӑсатма май килӗ. Ҫавӑн пекех пӗр мӑшӑр ботинка тата ҫыхса тунӑ кофта пур, анчах та вӗсене киле ӑсатма май ҫук-ха».

Хорст салтак патне унӑн арӑмӗ Гольдауран ҫапла ҫырать: «Пирӗн кунта нимӗн те тупса илме ҫук. Эсӗ хӑв тӑракан вырӑнта чулхасем, пурҫӑн-пусма таварсем, кӗпесем, аялти ҫипуҫсем е мӗнле те пулин лайӑх матери тупма пултараймӑн-ши? Тупсассӑн—парса яр». Унтер-офицер Ганс Келлер патне арӑмӗ Вуппертальрен ҫырнӑ ҫырӑвӗнче ҫапла каланӑ: «Зиссель мана Ганс Венк хӑй арӑмӗ патне хаклӑ тиртен ҫӗленӗ пальто ярса пани ҫинчен каласа пачӗ. Эсӗ те мана ҫавнашкал пальто ярса параймӑн-ши?». Асмусен салтак патне унӑн палланӑ хӗрарӑмӗ ҫапла ҫырать: «Лайӑх япаласем тӗл пулаҫҫӗ-и-ха унта? Эсир ман валли кӑшт майлӑрах ырӑ шӑршлӑ супӑнь пӗр катӑк тупса парса ярсан, эпӗ тем пекех савӑннӑ пулӑттӑм. Ҫавӑн пекех метр ҫурӑ е икӗ метр шурӑ пурҫӑн парса ярсан та аван пулӗччӗ».

* * *

Греци патриочӗсем фашистла оккупантсене хирӗҫ активлӑн кӗрешеҫҫӗ. Сентябрь уйӑхӗнчи вунӑ кун хушшинче Грецири чугунҫулсем ҫинче нимӗҫсемпе итальянецсен ҫар поезчӗсен пиллӗк крушени пулнӑ. Ҫар поезчӗсенчен пӗри сирпӗнсе кайсан нимӗҫсен 97 салтакӗ вилнӗ. Порто-Лаго портӗнче Италин Германи валли ҫӑм тиенӗ пароходӗ путнӑ. Пашмаклыран инҫех мар вырӑнта партизансем Итали жандармӗсен хресченсенчен продовольстви туртса илсе ҫӳрекен отрядне ҫапса аркатнӑ. Хире-хирӗҫ пенӗ вӑхӑтра икӗ жандарма вӗлернӗ тата 5 жандарма амантнӑ.

* * *

Отечественнӑй аслӑ вӑрҫӑ кунӗсенче ҫӗршывра стахановла ӗҫ тухӑҫлӑхӗ ытларах та ытларах ӳссе пырать. Ленинаканри Л. П. Берия ячӗпе тӑракан заводри мастер Петросян юлташ ответлӑ заказа график тӑрӑх 14 кун хушшинче туса ҫитерес вырӑнне 4 кун хушшинче туса ҫитернӗ. Кафан комбинатӗнчи пӑхӑр кӑларакан Ленински рудникре ӗҫлекен забойщик Арам Хочатрян 7 уйӑхлӑх программӑна 2 уйӑх хушшинче пурнӑҫа кӗртнӗ. Мускав патӗнчи бассейнра ӗҫлекен врубовой машинист Чернецкий юлташ ҫулталӑк ҫурӑри программӑна 1941 ҫулта тултарнӑ. Август уйӑхӗнче вӑл 15.200 тонна ҫӗркӑмрӑкӗ касса кӑларнӑ. Ростоври табак фабрикинче ӗҫлекен ҫамрӑк слесарь Овсянников юлташ 38 машинӑпа ӗҫлес вырӑнне 76 машинӑпа ӗҫлет. Калинин хулинчи заводсен коллективӗсенчен пӗри ҫӗнӗ машина туса кӑларас ӗҫе виҫӗ эрне хушшинче хӑнӑхса ҫитнӗ. Вӑрҫӑччӗнхи вӑхӑтра ҫак ӗҫе тума темиҫе уйӑх кирлӗ пулнӑ пулӗччӗ. Севастопольри Серго Орджоникидзе ячӗпе тӑракан заводри инженер Левицкий юлташӑн участокӗнчи рабочисем виҫӗ уйӑхра тумалли заказа вунӑ кун хушшинче туса ҫитернӗ. Сталино облаҫӗнчи заводсенчен пӗринче инженер Шестаков юлташ начальник пулса ертсе пыракан цех нумаях пулмасть 27 кун хушшинче аггрегат туса ҫитернӗ. Иртнӗ ҫул ҫавӑн пек аггрегата тӑхӑр уйӑх хушши тунӑ.

Хӗрлӗ Ҫар боецӗсем валли — ӑшӑ тумтирсем

ВӐРНАР. Хӗрлӗ Ҫар валли ӑшӑ япаласем парас тӗлӗшпе Хирпуҫ ялсоветӗн председателӗ Ефремов юлташ тата ҫав ялсоветӗнчи «Ҫӗнтерӳ» колхозӑн председателӗ Данилов юлташ тӑрӑшса ӗҫлеҫҫӗ. «Ҫӗнтерӳ» колхозра 16 мӑшӑр ҫӑматӑ, 21 сурӑх тирӗ пухса районри склада пырса пачӗҫ.

Кольцовка ялӗнчи Сталин ячӗпе тӑракан колхозӑн членӗсем, ӑшӑ япаласем пухас пирки республикӑри пур колхозсемпе колхозниксене те чӗнсе ҫыру янӑскерсем, хӑйсем хушшинче 101 сурӑх тирӗ, 150 килограмм ҫӑм пухса хатӗрленӗ.

Предприятисемпе учрежденисенче те ҫак ӗҫ анлӑн сарӑлса пырать. ВКП(б) райкомӗн секретарӗ Сергеев юлташ пӗр мӑшӑр ҫӑматӑ, пӗр пиншак, пӗр мӑшӑр портянка тата пир панӑ, пропагандӑпа агитаци отделӗн заведующийӗ Мидаков юлташ пӗр мӑшӑр ҫӑматӑ, алшӑлли, алшиш, пӗр мӑшӑр носки, ҫарӗҫ отделӗн заведующийӗ Краснов юлташ сӑран пиншак панӑ. «Заготживсырье» конторин заведующийӗ Петров юлташ пӗр мӑшӑр ҫӑматӑ тата тӑлӑп парать.

Сентябрӗн 22-мӗшне районӗпе 713 килограмм ҫӑм, 729 сурӑх тирӗ, 453 алшиш, 285 мӑшӑр чулха-носки, 145 мӑшӑр ура тӑлисемпе портянкӑсем, 28 ҫӗлӗк, кӗрӗк пиншаксемпе тӑлӑпсем 10, ваттӑ хурса ҫӗленӗ 19 пиншак, 76 алшӑлли, 23 шаровар, 78 мӑшӑр ҫӑматӑ тата ытти япаласем пухӑннӑ.

Г. ТЕПЕЕВ.

ВКП(б) Вӑрнар райкомӗн секретарӗ.

Отечественнăй аслă вăрçăн фрончĕсенче

Ленинград патĕнчи çапăçусем

ЛЕНИНГРАД, сентябрĕн 22-мĕш. (ТАСС). Ленинград патĕнче Замеровский юлташăн чаçĕнчи боецсем, командирсем тата политработниксем фашистсене хирĕç çапăçаççĕ. Пĕлсе тата татăклăн тапăнса совет воинĕсем тăшманăн ултавлă та ирсĕр планĕсене аркатса тăкаççĕ. Юлашки кунсенче часть ăнăçлăн наступлени туса пырать.

Житяев капитанăн подразделенийĕ С. юханшывĕ урлă кĕпере тытса илме приказ илнĕ. Кĕпер таврашĕнчи районра противник йывăр орудисенчен, минометсенчен тата автоматсенчен вăйлăн персе тăнă. Боецсем умне персе тăнинчен нимĕнле те иртсе кайма çук чăрмав тухса тăнă пек туйăннă. Анчах та тăшман персе тăни совет воинĕсен хăюллăхне çĕмĕрме пултарайман. Капитан Житяев сасартăках тапăнса кĕпер патне куçма шухăш тытнă.

«Малалла, тăван çĕршывшăн!» тесе кăшкăрса, капитан хăйĕн подразделенине малалла ертсе кайнă, тăшмана штыксемпе пырса çапнă. Красноармеецсем персе тăнă çĕртенех каçса кайнине курсан, нимĕçсем каялла çаврăнса тарнă. Пирĕн боецсем тăшмана 10 километр хăваласа янă. Боевой задание пурнăçа кĕртнĕ.

Подразделени боецĕ Шматко юлташ хăюллăхпа вăрçăри тавçăрулăха кăтартнă. Хĕрсе пенĕ вăхăтрах вăл вăрман ăшĕнчен флангран такам сайрахутран персе тăнине асăрханă. Боец тĕмсем хушшинчен упаленсе вăрман патне пынă та çÿллĕ хыр çинче фашистла снайпер ларнине курнă. Тăшман «куккукне» пĕтерсе тăкса боец Шматко хăй персе ÿкернĕ фашист ларнă хыр çине хăпарнă, тĕл персе тивретсе тăшманăн огневой точкисене пĕтерсе пынă.

Одессăна хÿтлекенсем

ОДЕССА, сентябрĕн 22-мĕш. (ТАСС спецкорĕ). Одесса хули йывăр кунсене пурăнса ирттерет. Нимĕçсемпе румынсен войскисем хулана çавăрса илнĕ. Фронт линийĕ авнă такан пек выртать, унăн вĕçĕсем тинĕс хĕрне тухаççĕ.

Одесса хулине мухтавлăн хÿтлеме тытăннăранпа пĕр уйăх çурă çитрĕ ĕнтĕ. Вуншар кун тата каç çĕр чĕтресе тăрать, сывлăш хумханать, минăсем, снарядсем, бомбăсем çурăлнипе кĕрлесе тăрать.

Фашистсем бомбăсем тăкнипе хулана хÿтлекенсен хастарлăхне пусарса лартма, Одесса хулине сыхлассине дезорганизацилеме, халăха хăратма шухăшларĕç. Гитлеровецсен ĕмĕчĕ таталчĕ. Вĕсен ирсĕр ĕмĕтне совет çыннисен хăюллăхĕпе тÿсĕмлăхĕ сирсе пăрахрĕ.

Пекарьсем фронт валли çăкăр пĕçереççĕ, фронтăн малти линине ăшă çăкăр пырса тăрать. Фронтри çынсем сивĕ каçсенче ан шăнтчăр тесе, кустарьсем ăшă кĕпесем çыхаççĕ. Табачниксем фронта папироссем ăсатаççĕ. Халăх ополченийĕн боецĕсем группăсемпе тата отрядсемпе пыраççĕ. Ватă рабочи Шинберг алла винтовка тытнă. Вăл тăшмана хирĕç малти позицисенче çапăçакан хăйĕн виçĕ ывăлĕнчен юласшăн мар.

Одесса застави. Пенсне тăхăннă ватă çын винтовка тытнă тата пиçиххисем çумне гранатăсем çыхса лартнă, вăл документсем тĕрĕслет. Пирĕн пуçсем çинче снарядсем шăхăраççĕ. Унтан мотор сасси илтĕнет. Пĕлĕтсем ăшĕнчен «Юнкерс» вĕçсе тухать. Бомбăсем çурăлса кайнипе сывлăш чĕтресе тăрать. Фашистла ирсĕрсем пăрахнă бомба пирĕн çывăха ÿкрĕ. Ватă çын хăй вырăнĕнчен хускалмарĕ, вăл винтовкăна татах та хыттăнрах чăмăртаса тытрĕ. Эпир вăл кам иккенне ыйтса пĕлтĕмĕр. Вăл—мединститут доценчĕ.

Çул кукăр-макăр явăланса сăртсем хушшинелле кĕрсе каять. Грузовиксем хăвăрттăн иртсе пыраççĕ. Вĕсем çинче моряксен отрячĕ. Кашни грузовой машина кабининче хĕрача ларса пырать. Вĕсем хăюллă хĕрарăмсем, хăйсен ирĕкĕпе медсестрасем пулса ĕçлеме каякансем. Грузовиксем сылтăмалла—фронта пăрăнаççĕ. Минăсемпе снарядсем вĕçĕмсĕр вĕçсе иртеççĕ. Противник соединени командирĕ Иван Ефимович Петров ертсе пыракан фронтăн пĕтĕм участокĕ тăрăх наступлени тума хăтланать. Тăшман вăл участока 8—9 дивизи илсе пынă.

Румыни çарĕн çуррине ытла Одессăна пырса кĕрекен çулсем çине илсе пырса тăратнă. Темиçе кун ĕнтĕ тăшман тÿррех пырса атакăланипе пĕрлех, пирĕн чаçсене айккинчен пырса çапма, вĕсене пĕр-пĕринчен уйăрма хăтланать.

Ирхине 4 сехет. Противник артиллерирен вăйлăн персе тăрассине татах та вăйлатать. Тăшман хăйĕн артиллерийĕ вăйлăн персе тăнипе усă курса пирĕн икĕ часть пĕрлешекен вырăна кĕрсе каять. Румынсем хĕссе пырса пирĕн чаçсем вырнаçнă çĕре пĕр километр шала кĕнĕ. Пирвайхи эшелон хыççăн тăшман хăй хĕссе кĕнĕ вырăна тепĕр пысăк эшелон кĕртсе ярать. Тăшман ăнăçлăн хĕссе кĕнĕ темелле. Анчах, акă пирĕн артиллери ĕçлеме тытăнать. Совет артиллерисчĕсем тÿрĕ наводкăсемпе, тăвăл пек вăйлăн персе тăшман батальонĕсене çулса тăкаççĕ. Атака лăпланчĕ, наступлени тăвакансем каялла çаврăнса тарма тытăнчĕç... пĕтĕм айлăм вырăн вилесемпе тата аманнисемпе тулса ларнă. Румынсен пĕр батальонне йăлтах пĕтерсе тăкнă. «Савăла» касса пăрахнă, фронт линийĕ тÿрленнĕ. Çавăн пекех ытти участоксенче те тăшман татса кĕме хăтланнине йăлтах сирсе пăрахнă.

Çĕрле противникăн пысăк вăйĕ айлăм вырăна пухăнма тытăннă. Тăшман çĕнĕрен пырса çапма хатĕрленнĕ. Анчах вăл атакăна тухма тытăнсанах, ун çине минăллă пăр, пулеметран пенĕ вут-хĕм çума тытăннă. Ковтун юлташ ертсе пыракан подразделени румынсен атакине сирсе пăрахнă, уйрăм участоксенче вăл малалла куçнă. Румынсен тепĕр батальона ахăн выртса юлмалла пулнă.

Çĕр лăпках иртмен, çĕнĕ тытăçу пуласса кĕтнĕ. Наблюдательсем румынсен подкрепленийĕ пырса çитнине сăнанă. Апла пулсан, тăшман ыран каллех наступленине кĕме шутлать, ку ĕнтĕ шут тăрăх çĕрĕмĕш наступлени пулмалла.

Одессăна хăюллăн хÿтлекенсен — богдановецсен, ковтунецсен ячĕсене пĕтĕм фронт пĕлет. Боецсем, командирсем, политработниксем соединени командирĕн Иван Ефимович Петровăн ятне пурте юратса асăнаççĕ. Вĕсем хăйсене пысăк савăнăçпа петровецсем тесе чĕнеççĕ. Вăл хăюллă, тÿсĕмлĕ, хăйне лăпкăн тыткалама пĕлекен çын. Петров юлташ çапăçăвăн чи хăрушă минутисенче, шутласан тимĕр те çемçелсе ăванмалла текен самантсенче, хăйĕн нервисене çирĕп тытать, вăл çав йывăр самантсенче подразделенисене пырса тухать. Петров юлташ хăйпе пĕрле хаваслăх, тÿсĕмлĕх тата лăпкăлăх, шанчăклăх илсе пырать. Одессăна геройла сыхлакансем çĕнĕ вăйпа тăшмана çĕмĕрме тытăнаççĕ.

Ал. ХАМАДАН.

Емец летчикăн ăсталăхĕ

ДЕЙСТВУЮЩИ АРМИ, сентябрĕн 15-мĕш. (ТАСС спецкорĕ). Боевой заданине пурнăçа кĕртнĕ хыççăн каялла таврăннă чухне пирĕн икĕ бомбардировщик çине «Мессершмитт» самолетсен звени пырса тапăннă. Ертсе пыракан малти самолет çинчи старший лейтенант Емец çаврăннă та атакăлакан тăшман самолечĕ умне тухнă. Фашистла летчик кун пек маневра кĕтмен, пăрăнса кайнă. Пирĕн иккĕмĕш машинистăн стрелок-радисчĕ Кравцов ун хыççăн вăрăм черетпе пенĕ. «Мессершмитт» çунса çĕре персе ÿкнĕ.

Тăшманăн тепĕр икĕ летчикĕ атакăна хаяррăн туса пынă. Емец самолечĕн бензопроводне пуля лексе çĕмĕрнипе пушар тухнă. Хăюллă летчик маневр тусах пынă. Çунакан машинăн стрелок-радисчĕ Соловьев пĕр атакăра пулеметран персе фашистсен иккĕмĕш самолетне персе ÿкернĕ. Виççĕмĕш васкаса пăрахса тарнă.

Емец машини çинче кашни минутăра бензобак çурăлса кайма пултарнă. Вăрманта пĕчĕкçĕ уçланкă тупса, старший лейтенант вут хыпнă машинăна ăстан антарса лартнă, экипажа çăлса хăварнă.

Летчиксем икĕ кун вăрманта пытанса, хамăрăн чаçсем патне килнĕ. Вĕсем хăйсен аэродромĕ патне ăнăçлăн пырса çитнĕ.

И. ЛАПОНОГОВ.

Капитан-лейтенант Крыловăн хăюллă решенийĕ

ДЕЙСТВУЮЩИ ФЛОТ, сентябрĕн 15-мĕш. (ТАСС спецкорĕ). Пирĕн мониторсемпе бронекатерсен отрячĕн хăй тăракан вырăнтан темиçе вунă километрти Н. пункт патне пырса тухмалла пулнă. Тăшманăн огневой позицийĕсен умĕнчен иртсе каймалла пулнă.

Тăшманпа пирĕн йывăр карапсем хушшинче бронекатерсем дымовой завеса тунă. Анчах ку вырăнта юханшыв ансăр, завеса витĕрех сиен курас хăрушлăх пысăк пулнă. Капитан-лейтенант Крылов хăюллă решени йышăннă — отряда тăшман çыранĕ патĕнчен ирттермелле тунă. Çак расчет тĕрĕс пулса тăнă: фашистсем пирĕн моряксем кун пек иртсе каяссине кĕтсех тăман. Чăнах та, нимĕçсен снарячĕсем, пирĕн карапсене лекмесĕр, юханшывăн варрине ÿкнĕ.

Отряд, пĕр çын та çухатмасăр, хăйĕн целĕ патне пырса çитнĕ.

Англипе Германи хушшинчи вăрçă

ЛОНДОН, сентябрĕн 22-мĕш. (ТАСС). Англин информаци министерстви çапла пĕлтерет: Англи авиацийĕ юлашки эрнере Германи çине тата оккупациленĕ территорисем çине кашни кун тата кашни çĕр бомбăсем пăрахнă. Сентябрĕн 16-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле Гамбург çине тата Çурçĕр-Хĕвеланăç Германири ытти портсем çине вĕçсе пырса тапăнни чи пысăк операци пулнă. Унта икçĕртен ытла йывăр бомбардировщик хутшăннă. Çав вăхăтрах Штеттина вăйлăн пырса çапнă.

Карлсруэ чугунçул узелĕ çине икĕ хутчен, Гаврти доксем çине виçĕ хутчен бомбăсем пăрахнă. Çанталăк начар пулнине пăхмасăрах, сентябрĕн 21-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле Берлинпа Франкфурт çине вĕçсе пырса тапăннă.

Сентябрĕн 17, 18 тата 20-мĕш числисенче кăнтăрла питех те вăйлăн вĕçсе пырса тапăннă. Сентябрĕн 17-мĕшĕнче Бетюн çывăхĕнчи Мазенгарбри электростанци çине пырса тапăннă вăхăтра бомбардировщиксене 300 истребитель сыхласа пынă. Операцисене Англин хăшпĕр союзникĕсен летчикĕсем те хутшăннă.

Сентябрĕн 20-мĕшĕнче Азбрукри тата Абвилри чугунçулсен узелĕсем çине, Руанри верфьсемпе Гаврти доксем çине вĕçсе пырса тапăннă чухне татах та нумайрах самолетсем пулнă. Çав вăхăтрах «Вĕçекен крепость» йышши бомбардировщиксем Эмденри (Германия) доксем çине бомбăсем пăрахнă.

Çак операцисем вăхăтĕнче нимĕçсем 54 истребитель çухатнă, Англи авиацийĕ 46 самолет çухатнă, вĕсен шутĕнче 14 бомбардировщик тата 32 истребитель. 6 летчик çăлăнса юлнă.

ЛОНДОН, сентябрĕн 23-мĕш. (ТАСС). Англин информаци министерстви çапла пĕлтерет: авиаци министерствин представителĕ каланă тăрăх, 1941 çулти 8 уйăхра Англи истребителĕсемпе зенитнăй батарейăсем Германинне 1000 самолет ытла пĕтерсе тăкнă. Çав вăхăтрах Англи авиацийĕ 300 машина çухатнă. Англи истребителĕсем май уйăхĕнче Германин 636 самолетне, уйрăмах «Мессершмитт» истребительсене пĕтерсе тăкнă. Июль уйăхĕнче противник 229 самолет, Англин авиацийĕ 107 самолет çухатнă, Англин 13 летчикĕ çăлăнса юлнă. Кунсăр пуçне, Германин чылай бомбардировщикне сиенленĕ. Вăрçă пуçланнăранпа çыранри оборонăн самолечĕсем противникăн çар карапĕсемпе суту-илÿ суднисене 710 суднине атакăланă. Вăрçăн юлашки уйăхĕсенче Англи самолечĕсенчен бомбăсем пăрахса тата торпедăсем ярса противникăн путарнă тата сиенленĕ суднисемпе катерĕсен тоннажĕ 240 регистровăй брутто-тонна шутланать.

Африкăри вăрçă ĕçĕсем

ЛОНДОН, сентябрĕн 23-мĕш. (ТАСС). Англин Çывăх-Хĕвелтухăçĕнчи вăйĕсен командованийĕ кăларнă черетлĕ коммюникере Тобрук районĕнче тата Сирипе Египет хушшинчи чикĕре Англи патрулĕсем хăйсен активлăхне кăтартни çинчен каланă.

Рейтер агентстви, Лондонри авторитетлă çынсем калани çине кăтартса, Ливи фронтĕнче артиллеринчен персе тăрасси вăйланни çинчен пĕлтерет. Кунсăр пуçне, Хĕвеланăç пушхирĕнче çĕнĕ наступленисен операцийĕсем палăрса тăмаççĕ пулсан та, Хальфайа прохочĕн районĕнче активлă çапăçусем палăраççĕ.

Германипе Финлянди çарĕсенчи маляри эпидемийĕ

НЬЮ-ЙОРК, сентябрĕн 22-мĕш. (ТАСС). Оверсис ньюс агентстви пĕлтернĕ тăрăх, хĕвелтухăçĕнчи фронтра салтаксем хушшинче хыттăн сарăлнă маляри эпидемине хирĕç кĕрешсе нимĕçсем хининăн мĕнпур запасĕсене пĕтернĕ. Финсен пиншер салтакĕсем малярипе чирлесе вилеççĕ пулсан та, малтан финсем валли Швецирен панă хининăн мĕнпур запасĕсене те нимĕçсем пĕтĕмпех тытса илнĕ.

Германи хаçачĕсем ирĕксĕрех йышăнни

СТОКГОЛЬМ, сентябрĕн 22-мĕш. Германири «Гамбургер фремденблат» хаçат Германи çарĕн питĕ йывăр условисенче кĕрешме тивнине йышăнать тата «хăйĕн çухатăвĕсене чакарса пырасси çине питех те пăхмалла» тесе çырать. Хаçат «большевиксем паллă пунктсенче нумай артиллери тăратнă» пирки тухса тăракан йывăрлăхсене кăтартса парать. Хаçат малалла çапла çырать: «Тума май çуккине пирĕн истребительсенчен ыйтма юрамасть», вĕсем совет авиацийĕ тапăннине яланах сирсе яма пултараймаççĕ. «Противникăн хăюллă атакисенче Германи çарĕ яланах пĕр пекех вăйлă пулма пултараймасть», тесе çырать хаçат. (ТАСС).

Румыни генеральнăй штабĕн начальникĕ вилнĕ

Францири Гавас-ОФИ агентстви Румыни çарĕн генеральнăй штаб начальникĕ арми генералĕ Ионицу вилни çинчен пĕлтерет. (ТАСС).

Италире фашизма хирĕçле саботажсем

НЬЮ-ЙОРК, сентябрĕн 23-мĕш. (ТАСС). «Нью-Йорк геральд трибюн» хаçат пĕлтернĕ тăрăх, итальянецсемпе американецсен «Общество мадзини» ятлă антифашистла организацин секретарĕ Таргиани çапла пĕлтернĕ: вăл уйрăм корреспондентсенчен Италире саботажсем ÿссе пыни çинчен пĕлтерÿсем нумай илнĕ. Иртнĕ эрнере Миланра вут тĕртнипе целлюлознăй фабрикăн виçĕ çурчĕ çунса кайнă. Неаполь çывăхĕнчи Армстронгăн çар заводĕнче те саботаж тунисем пулнă. Çавăн пекех Туринри, Миланри, Генуйăри заводсенче, чылай электростанцисенче, вăл шутра Рим çывăхĕнчи пĕр электростанцинче, Тосканре, Генуйăри, Неапольри, Триестри судоверфьсенче, Ривьер хĕррипе тата Апеннин сăрчĕсем урлă каякан чугунçул линийĕсемпе туннельсенче саботажла ĕçсем тунă фактсем пулнă. Саботажла ĕçсем тунă çĕрте пулнă çынсене чылайĕшне арестлеймен, мĕншĕн тесен, вĕсем тарса пытанма ĕлкĕрнĕ. Çĕр çынна вăрттăн персе пăрахнă.

Таргиани малалла çапла каланă: Италири радиопа телефон станцийĕсене, почта отделенийĕсене, электростанцисене, чугунçул, сывлăш çулĕн тата пароход линийĕсене нимĕçсем контроль туса тăраççĕ. Италире пĕтĕмпех Германи контрольне туса хунă пирки Итали çарĕнче кăмăлсăрлăх ÿссе пырать. Фронтран таврăнакан салтаксем, Германи войскисем хăйсем лайăх апат-çимĕç тата лайăх хваттерсем илеççĕ, итальянецсене хисеплемеççĕ, тесе каласа панă.

Таргиани илнĕ сведенисем тăрăх, Италире чылай районсенче çăнăх тата çу тавраш тупса илме май çук. Кăçал тулă яланхинчен 15—20 процент начар пулнă. Апла пулсан та, Германи Италирен продовольстви тавраш нумай илсе каять.

Норвеги халăхĕ Германи оккупанчĕсене хирĕç тăрасси ÿссе пырать

СТОКГОЛЬМ, сентябрĕн 23-мĕш. (ТАСС). «Ди вельт» журнал Норвегири лару-тăру çинчен кăларнă статьинче çапла çырать: «Юлашки кунсенче Норвеги патриочĕсем Осло хулинче боеприпассем тиенĕ поезда взрыв туса çĕмĕрнĕ. Хĕвеланăç Норвегире кабеле касса татнă, хĕçпăшалсем вăрланă тата боеприпассен складĕсене взрыв туса çĕмĕрнĕ. Олесундра пулăçсен лодкисем командисемпе пĕрлех çухалнă. Пулăçсем Англине е Исландине тарса кайма хăтланнă, тесе шухăшлаççĕ. Германи влаçĕсем пăрахса тарнă пулăçсен тăванĕсене заложниксен вырăнне арестленĕ. Саботажла ĕçсем пулса пынине кура Рогаланд провинцийĕ çине пĕр миллион крона контрибуци хунă,—кун пек пысăк контрибуци Норвеги историнче халиччен пĕрре те пулман-ха. Тытса илнĕ заложниксене концентрациллĕ лагерьсене ăсатнă. 70 заложнике Германине ăсатнă май протестлесе демонстраци тунăшăн Олесунд хулин 100 пин крона штраф тÿлемелле. Нимĕçсене сахалах мар кансĕрлекен çак хула яланах осаднăй положенинче тăрать. Осло-фиорд районĕнчи Германи войскисемпе норвежецсем хушшинче тытăçусем пулса иртнĕ. Салтаксем халăх çине пеме тытăннă. Темиçе норвежеца амантнă. Норвежецсене курортран хăвăрт тухса кайма приказ панă. Хĕвелтухăçĕнчи фронтран илсе килнĕ аманнă нимĕçсем валли нумай гостиницăсемпе усă кураççĕ.

Францире хумханусем пулса иртнĕ май гестапона тасатни

НЬЮ-ЙОРК, сентябрĕн 22-мĕш. (ТАСС). Оверсис ньюс агентствин корреспонденчĕ çапла пĕлтерет: илнĕ сведенисем тăрăх, Гиммлер Германи представительне Абеца Парижран чĕнсе илнĕ, Германие хирĕçле шухăш-кăмăлсем, Абец маларах каланă тăрăх, Германи оккупанчĕсене кăмăллакан французсене те пырса тивнĕ, — çаксем пирки Гиммлер Абецран «ăнлантарусем» илесшĕн. Корреспондент çапла калать: саботаж тăвасси ÿссе пынине кура тата Германин Францири официаллă представителĕсене, офицерĕсемпе салтакĕсене вĕлерессисем нумайланса пынине кура, Гиммлер гестапон Францири агенчĕсем хушшинче тасату ирттермелле тунă, мĕншĕн тесен çав агентсем хăйсен «ĕçне» начар туса пыраççĕ тесе шутлать.

Çав вăхăтрах çапла пĕлтереççĕ: Германире ĕçлекен ютçĕршыв рабочийĕсем çар заказĕсене питĕ хуллен туса пыраççĕ, çавăнпа Германи влаçĕсем вĕсем мĕнле ĕçленине асăрхаса пыракан надсмотрщиксен шутне виçĕ хут ÿстермелле тунă.

Рузвельт представительсен палатин председателĕ патне çыру янă

ВАШИНГТОН, сентябрĕн 20-мĕш. (ТАСС). Представительсен палатин председателĕ Рейбэрн ячĕпе янă çырăвĕнче Рузвельт аренда йĕркипе е кивçен вооружени парас программăна пурнăçлама çĕнĕрен пиллĕк миллиард та 985 миллион доллар ассигнаци пама конгреса чĕнсе çырать. Рузвельт çырăвĕнче çак программăна пурнăçлама ултă уйăх каярах панă 7 миллиард доллартан 6.280 миллион долларне расходланине кăтартса парать.

Рузвельт налогсене ÿстересси çинчен кăларнă закона алă пусса çирĕплетнĕ

НЬЮ-ЙОРК, сентябрĕн 22-мĕш. (ТАСС). Ассошиэйтед пресс агентстви пĕлтернĕ тăрăх, Рузвельт вооруженисен программине пурнăçа кĕртес ĕç валли укçа-тенкĕ парса тăрассине вăйлатма 3,5 миллиард долларлăх çĕнĕ налогсем хурасси çинчен кăларнă закона алă пуса çирĕплетнĕ. США-ра ку таринччен йышăннă налог законопроекчĕсенчен çак вăл чи пысăкки пулса тăрать.

Латинла Америкăри профсоюзсен руководителĕ Англи тред-юнионĕсен конгресне янă послани

НЬЮ-ЙОРК, сентябрĕн 22-мĕш. (ТАСС). Америка пичечĕн корреспонденчĕсем пĕлтернĕ тăрăх, Латинла Америка çĕршывĕсенчи рабочисен Конфедераци председателĕ Ломбардо Толедано Англи тред-юнионĕсен конгресне, вăл совет профсоюзĕсемпе пĕрле ĕçлеме йышăннă май тавтуса телеграмма янă. Телеграммăра çапла каланă: «Латинла Америка çĕршывĕсенчи рабочисем Англин геройла халăхне саламлаççĕ, вăл Совет Союзĕн çавтери чаплă халăхĕпе пĕрлешсе фашистла варварствăна çĕнтерсе тăкĕ».

„Америка легионĕн“ с'езчĕ йышăннă резолюци

НЬЮ-ЙОРК, сентябрĕн 22-мĕш. (ТАСС). Милуокинче (Висконсин штачĕ) пĕр миллионран ытларах çынна пĕрлештерсе тăракан «Америка легионĕ» ятлă организаци çулленхи съезчĕ пулса иртнĕ. Съезд Рузвельтăн тулашри политикине хÿтлесси çинчен тата нейтралитет çинчен кăларнă закона пăрахăçа кăларма кирли çинчен резолюци йышăннă. Резолюцире «Гитлера тата вăл мĕншĕн тăнине пурне те поражени кÿмелле» тесе каланă. Капитуляципе умиротворени политикине сивлесе, съезд çав резолюцирех Америка войскисемпе Хĕвеланăç полушари тулашĕнче усă курма чарса лартнине пăрахăçа кăларма чĕнет.

Съездăн нумай делегачĕсем хăйсен сăмахĕсенче ССР Союзне пулăшас политикăна саламланă.

Америка пароходне путарни

ЛОНДОН, сентябрĕн 22-мĕш. Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, США государственнăй департаменчĕ Исландин территориллĕ шывĕсенче 6.859 тонна водоизмещениллĕ «Пинк Стар» пароходa путарнă, вăл Америка правительствин пулнă, Панама флагĕпе ишнĕ.

(ТАСС).

ПВХО ĕçне вĕренекенсене пулăшма

Çунакан çуртран çынсене мĕнле илсе тухмалла?

Самозащита группин пушара хирĕç кĕрешекен звенинче тăракан кашни боец алăксем тĕлне тĕплĕн пĕлме тивĕç. Запас тунă алăксем пулсан, вĕсене малтанах тĕрлĕ кирлĕ-кирлĕ мар япаласенчен тасатса хăвăрт уçмалла туса хурас пулать.

Пушар вăхăтĕнче çынсене алăк витĕр илсе тухма май килмен йывăрлăхсем тĕл пулма пултараççĕ, ун пек чухне çынсене пусма тăрăх илсе тухас пулать. Çавăнпа та пусмасем те хатĕр, юсавлă тата хăйсен вырăнĕнче пулмалла. Çынна пусма тăрăх та антарма май килмесен, ун пек чухне вара, звенори боецсен вĕренпе усă курмалла.

Вĕренĕн пĕр вĕçне пÿртри кроватьрен, пысăк сĕтелтен урлă çыхмалла та, çав япаласене чÿрече патне илсе пырса тухса ÿкмелле мар урлă лартмалла. Вĕренĕн тепĕр вĕçне пилĕкрен çыхас пулать. Пилĕкрен çыхма сарлака пиçиххи çук пулсан, вĕрен вĕçĕсене пĕр-пĕрин хушшине 30—40 сантиметр хăварса çыхмалла, çавăн пек тусан вăл шуса каймасть.

Çынна чÿречерен урăх майсемпе те: алшăллисем, простыньсем т. ыт. сыпса антарма пулать.

БИБЛИОГРАФИ

Тивĕçлĕ парне

...Ĕç пĕчĕк сăлтавранах пуçланса каять. Ялти шкулти 7-мĕш класра вĕренекен ученик Юркки (Шуркин Георгий) пĕррехинче «Пионерская правда» хаçатра интереслă статья тупса вулать. Унта пĕр шкулти пионерсем колхозри тихасене шефа илни çинчен çырнă пулнă. Юркки пуçне те шухăш пырса кĕрет: «Эпĕ те колхоза пĕр тиха ÿстерсе парсан?» — тет вăл. Анчах кун çинчен никама та шарламасть: вăл пĕччен тытăнса, хăйĕн ĕçĕпе ыттисене тĕлĕнтересшĕн.

Конюх пулса ĕçлекен Александр пиччĕшĕ пулăшнипе Юрккине пĕр тиха уйăрса параççĕ.

Малтанлăха Юркки пĕчĕк ĕçсем кăна тăвать: витене кашни кун иккĕрен кая мар кайса пăхать, тихан сывлăхне сăнать, унăн таврашĕнчи тасалăха, амăшĕ ăна мĕнле тăрантарнине асăрхаса тăрать. Вара хăй мĕн курни-илтнисене кĕскен дневник çине çырса пырать.

Малтанах Юрккинчен унăн хăшпĕр юлташĕсем кулма та пăхаççĕ.

«Эсĕ вĕренсе тухсан конюх пулма хатĕрленетĕн иккен», теççĕ вĕсем. Анчах унăн ăнăçуллă ĕçĕсене кура, юлашкинчен хăйсем те тихасене шефа илеççĕ. Вĕсен шучĕ 12 ачана çитет.

Çапла Юркки пуçарнипе колхозра паха та интереслă ĕç пуçланса каять.

Протопов Федор Хĕрлĕ Çартан таврăнсан, райвоенком Василий Петрович пулăшнипе, ялта çамрăк кавалеристсен кружокĕ организациленет.

Виç çул иртсен вĕсем Хĕрлĕ Çара валли тĕреклĕ те сывлăхлă лашасем ÿстерсе параççĕ. Кĕçех хăйсем те Хĕрлĕ Çара каяççĕ, хăюллă та хастар кавалеристсем пулаççĕ.

Çапла, кĕскен каласан, Никита Волковăн халĕ кăна пичетленсе тухнă «Парне» ятлă повеçĕн содержанийĕ.

Повеçе Волков, яланхи пекех, вĕри кăмăлпа, материала чĕререн юратса çырнă. Çавăнпа унăн кашни строкинех хумханса вулатăн, малалла мĕн пуласса кĕтетĕн.

Çиелтен пăхма питĕ «простă» пек курăнакан содержани вуланăçемĕн интереснăланса, тарăнланса, сарăлса пырать.

А. Гайдар çырнă «Тимурпа унăн команди» повесть пичетленсе тухнă хыççăн пур ялсемпе хуласенче те тенĕ пек «Тимур командисем» организацилеме пуçларĕç. Вĕсем Хĕрлĕ Çара кайнă çынсен çемьисене пулăшаççĕ, тырпулсене хураллаççĕ, фронт çывăхнерех пулсан, — шпионсемпе диверсантсене тытма пулăшаççĕ.

Çапла пурнăçри пĕр çĕнĕ явленине илсе, писатель тĕрĕс пĕтĕçтерсе кăтартсан, вăл факт çĕршер пиншер явленисем çуратать, массăллă явлени пулса тăрать.

Никита Волков çырнă «Парне» повесть пирки те çавнах калас килет. Чăн, унта механически кĕрсе кайнă йăнăш та, грамматика тĕлĕшĕнчен тĕрĕсех мар çырнă предложени те пур. Анчах вĕсем повеçĕн пахалăхне, унăн оригиналлăхне нимĕн чухлĕ те чакармаççĕ. «Парне» повесть — юлашки вăхăтра пичетленсе тухнă кĕнекесенчен чи интереслăраххи тесен те йăнăш пулмасть пулĕ. Ăна шкул ачисем савăнсах вуласа тухĕç; хăйсем те Юркки пек, Симка пек, Ахваниçпе Якурсем пек колхоз тихисене шефа илĕç, хамăрăн паттăр Хĕрлĕ Çар валли тĕреклĕ утсем хатĕрлесе парĕç.

Повеçе питĕ те килĕшÿллĕ вĕçленĕ. Вăрхурахла фашистсем пирĕн çĕршыв çине тапăнсан, Хĕрлĕ Çарта служить тăвакан Юркки (халĕ ĕнтĕ Шуркин Георгий) фронта кайма тухнă утлă çар эскадронĕсене курать. Пĕр эскадрон умĕнчи командир айĕнче — вăл пăхнă «Рекорд».

«Командир малалла ыткăнчĕ, мĕн тери çăмăллăн, мĕн тери илемлĕн юртать ман «Рекордăм»!.. Мĕн тихаран хам çитĕнтернĕ «Рекорд» ирсĕр фашистсен пуçĕсене пĕр хĕрхенмесĕр, паттăррăн таптасса пĕр иккĕленмесĕрех шанса тăратăп эпĕ», тесе вĕçлет Юркки хăйĕн калавне.

Ф. УЯР.

Тăхăр боецăн ашшĕ

ДОН-ÇИ-РОСТОВ, сентябрĕн 22-мĕш. (ТАСС). Аксайски районри Щепкин хуторĕнче Хрисанф Ефимович Рой пурин умĕнче те хисеплĕ çын пулса тăрать. Унăн тăхăр ывăлĕ те фронтра: Андрей—кавалери чаçĕнче, Филипп—танковăй чаçра, Михаил—артиллеринче, Ефим тата ыттисем пехотăра. Артель председателĕ пулса ĕçленĕ Ефим Хрисанфович Рой çара кайсан, Хрисанф Ефимовича—тăван çĕршыв патриочĕсен çемьин пуçлăхне колхозниксем пĕр саслă пулса председателе суйланă. «Красный хлебороб»—районри чи лайăх колхозсенчен пĕри. Вăл государство умĕнчи пур парăмсене те чи малтан парса татнă, тырпулсене пухассине вĕçлесе çитернĕ, тырра капана хывнă. Кĕрхи тырăна планран ирттерсе çĕр гектар акнă. Х. Е. Рой ертсе пыракан ополченецсен отрячĕ штыкпа çапăçассин тактикине ăнăçлăн вĕренсе пырать.

Ответлă редактор В. Я. ЯКОВЛЕВ.

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн — 0—67, редактор заместителĕн — 3—97, редакци секретарĕн — 4—40, пропаганда пайĕн — 4—97, парти пурнăç пайĕн — 7—97, ялхуçалăхĕпе промышленность пайĕсен — 0—88, çырусемпе рабселькорсен пайĕн — 2—30, дежурнăйăн — 6—23, «Ленин çулĕпе» журналăн — 0—85, издательство конторин—0—23.

НТ 5117. Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии при СНК ЧАССР, Заказ № 443. Ф. 6. эз. 84 п.